

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу
Тонкошкура Максима Васильовича
на тему «Забезпечення функціонування туристичного комплексу регіону»,
представленої на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук за спеціальністю
08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка

1. Актуальність теми дослідження

Реалізація прагнення України долучитись до світових туристичних процесів зумовили нові завдання у сфері реалізації регіональної політики з урахуванням сучасних тенденцій розвитку туризму. Нині регіони України та окремі її дестинації знаходяться на різних стадіях життєвого циклу їх туристичних систем – від повільного залучення до бурхливого розвитку, що надзвичайно актуалізує науковий пошук механізмів оптимізації використання ресурсного потенціалу; методик оцінки соціально-економічних та екологічних впливів в умовах дефіциту даних офіційної статистики; обґрунтування вибору туристичної спеціалізації регіонів і оптимальних маркетингових інструментів популяризації туристичного продукту; інституційних моделей управління туризмом, адаптованих до українських реалій.

В сукупності це визначає актуальність, наукову і практичну цінність дисертаційного дослідження Тонкошкура М.В., присвяченого зазначеним аспектам функціонування регіональних туристичних комплексів.

Актуальність роботи підтверджується її зв'язком з напрямом науково-дослідних робіт Харківського національного університету міського господарства імені О.М. Бекетова за темами 0110U007970 «Тенденції та напрями розвитку туристської індустрії України» (2011 – 2013 рр.), а саме досліджено особливості та специфіку взаємодії організаторів туристичного ринку в контексті підвищення ефективності функціонування туристичного комплексу; доведено необхідність та запропонований підхід щодо сегментації туристів з метою визначення цільових груп для розвитку певних туристичних напрямів; та 0114U005034 «Інноваційні процеси розвитку індустрії туризму: теорія, методологія, практика» (2014 – 2017 рр.), де автором проведено дослідження факторів безпеки з метою підвищення атрактивності туристичних регіонів; досліджено та визначено перспективи активізації туристичного франчайзингу як складової сучасного туристичного комплексу; розглянуті особливості впровадження системи індивідуального туризму, як сучасної складової ефективної роботи організаторів туризму на регіональному рівні та досліджено особливості використання

туристичного потенціалу регіону з метою активізації розвитку комбінованого туризму. Саме в рамках зазначеної науково-дослідної тематики і знаходиться дисертаційна робота Тонкошкура М.В., що апріорі свідчить про її високу актуальність та затребуваність як з наукової, так і з практичної точок зору.

Актуальність роботи підтверджується її зв'язком з реалізацією Концепції регіональної політики, Державної стратегії регіонального розвитку до 2020 р., Концепції сталого розвитку населених пунктів та інших програмних документів.

Теоретичне та методичне забезпечення функціонування туристичного комплексу регіону зумовлює актуальність дисертаційної роботи. Робота дисертанта визначається характером та глибиною економічних, управлінських, організаційно-правових, соціальних проблем, що вирішує здобувач у часовому і просторовому вимірі.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність та новизна

Дослідження Тонкошкура М. В. має системний характер і відповідає основним завданням розвитку організаційно-економічних механізмів функціонування регіональних туристичних систем. У дисертації сформульована мета – розробка теоретико-методичних положень і практичних рекомендацій щодо забезпечення функціонування туристичного комплексу регіону, обґрунтовано ряд наукових положень, висновків і пропозицій, які відзначаються науковою новизною та мають практичну спрямованість.

Основні положення, методичні підходи, висновки та рекомендації, які отримано в ході проведеного дослідження та викладено у рукописі дисертації здобувача, є значущими, обґрунтованими та достовірними. Це підтверджується тим, що у процесі дослідження автором опрацьовано 197 літературних джерел, серед яких: фундаментальні праці вітчизняних та зарубіжних фахівців; законодавчі та нормативно-правові документи з питань регіональної економіки, туристичного комплексу; статистичні дані, які всебічно характеризують об'єкт та проблематику дослідження.

Цілісність методологічного підходу забезпечено використанням загальнонаукових методів дослідження, методів аналізу і синтезу, теоретичного узагальнення, експертних оцінок, статистичного, та інших методів аналізу.

Основні положення, висновки і рекомендації дисертації базуються на фундаментальних положеннях загальних економічних теорій, загальних теорій розвитку, теорій соціального, просторового, культурного, сталого,

інноваційного розвитку, теорії регіоналістики, маркетингу, фахових працях вітчизняних і зарубіжних вчених. Обґрунтованість основних положень дисертації забезпечується міждисциплінарним підходом до дослідження, розглядом туристичного комплексу з позиції теорій економічного розвитку, теорії систем, стратегічного управління.

Достовірність наукових положень дисертації забезпечена використанням в рамках дослідження законів України, постанов Кабінету Міністрів України, інших нормативно-правових актів, офіційних статистичних даних, зібраної здобувачем актуальної інформації, а також апробацією результатів дослідження на 7 міжнародних та всеукраїнських конференціях.

Найсуттєвішими результатами, що виражають елементи наукової новизни в роботі, є наступні.

Внеском автора до методології регіональних досліджень слід вважати розробку науково-методичного підходу щодо рейтингового оцінювання привабливості туристичного комплексу у розрізі регіонів.

Певну цінність у практичній площині відіграє удосконалена автором систематизації та структурування територіально-просторових утворень у туристичній сфері.

Цікавим є підхід до удосконалення методичного підходу до визначення проблем розвитку регіонального туризму, який на відміну від існуючих, поєднує кількісно-бальну та економіко-статистичну оцінку туристичного комплексу регіону. Привертає увагу авторський підхід щодо визначення ваги та значення кожного виду ресурсів для розвитку певного виду туризму, або окремого регіонального туристичного комплексу (стор. 80).

Запропоновані в дисертації удосконалення методичних підходів до оцінки туристичного комплексу регіону та методики, пов'язаної з оцінкою результатів роботи туристичного комплексу (стор.156-159) забезпечить об'єктивне оцінювання сукупності завдань по наданню туристичних послуг на предмет ймовірності їхнього вдалого виконання. Визначено вплив на привабливість туристичних комплексів іміджево-інформаційних ресурсів.

Певне значення як у теоретичній, так і в практичній площинах відіграє удосконалений автором механізм визначення залежності результатів функціонування туристичного комплексу регіону та формування системи статистичних показників, застосування яких забезпечує максимально об'єктивний рівень їх оцінки.

Дисертація Тонкошкура М. В. за змістом, сутністю, структурою та оформленням повністю відповідає вимогам атестаційної колегії Міністерства освіти і науки України, містить вступ, три розділи, висновки, додатки та список

використаних джерел. Дисертаційна робота характеризується завершеною структурою та логічною побудовою.

Теоретичні положення, методологічні підходи, аналітичні оцінки, викладені у дисертації, відповідають характеру дослідження в сфері регіональної економіки.

Загалом, зміст дисертації свідчить про широку обізнаність дисертанта зі станом і напрямком розвитку наукової думки в обраній сфері.

3. Теоретичне та практичне значення виконаної дисертаційної роботи

Результати проведеного дослідження є вагомим внеском у розвиток теоретичного підґрунтя економічної науки та регіонального управління. Запропоновані автором підходи до ресурсного забезпечення функціонування туристичного комплексу мають конкретний методичний та рекомендаційний характер.

Імплементация авторських рекомендацій у діяльність структурних підрозділів Харківської обласної державної адміністрації включає: обґрунтування та пропозиції щодо класифікації видів туризму в контексті забезпечення ефективного функціонування туристичного комплексу регіону; методичний підхід щодо комплексної оцінки ресурсного потенціалу туристичного комплексу регіону на основі використання критеріїв оцінки із визначенням їх вагової значимості в контексті розвитку окремих видів туризму; принципи та механізм формування туристичного профілю регіонального комплексу, що може вважатися підтвердженням практичної цінності проведеного дослідження.

Одержані результати дослідження використовуються у навчальному процесі Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова при викладанні дисциплін «Планування та організація туристських маршрутів», «Туристське країнознавство», «Технологія туристської діяльності» (довідка про впровадження у навчальний процес № 2131 від 26.10.2017 р.).

Рекомендації щодо визначення пріоритетних напрямів туризму при формуванні туристичного профілю регіону використовуються у діяльності національного туроператора ТОВ «Навігатор-Україна» (довідка про впровадження № 44-11-17 від 06.11.2017 р.).

Довнота викладу результатів дисертації в опублікованих працях, оцінка ідентичності змісту автореферату і основних положень дисертації

За основними результатами дисертації опубліковано автором самостійно та у співавторстві в 18 наукових працях, у тому числі: участь у 3 колективних монографіях, 8 статей у наукових фахових виданнях, у тому числі 2 – у виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз, 1 – у зарубіжному науковому виданні (з них – 6 без співавторів), 7 – у матеріалах наукових конференцій. Загальний обсяг публікацій складає 7,1 друк. аркушів, з яких здобувачу належить 5,8 друк. аркуша. Видано у співавторстві 3 підручники із грифом МОН України. У наукових публікаціях достатньо повно висвітлені положення всіх розділів дисертації.

Автореферат дисертації за змістом та структурою відповідає вимогам атестаційної колегії Міністерства освіти і науки України та є ідентичним щодо основних положень та результатів дисертаційної роботи.

5. Дискусійні положення та зауваження

Відзначаючи високий науковий рівень представленої до захисту дисертації та обґрунтованість її основних положень, не можна, водночас, залишити поза увагою деякі дискусійні питання та недоліки.

1. На с. 29 автор визначає, що «фактори, як першої (безпосередньо пов'язані з туризмом), так і другої групи (не пов'язані з туризмом безпосередньо) в комплексі мають суттєвий вплив на туристичну діяльність та туристичний попит в цілому». Це дуже спрощена класифікація чинників формування попиту, яка не враховує поділ на чинники, що склались в межах території задоволення туристичного попиту та його формування.

2. На с. 104 наведено табл. 2.6, яка сама по собі є надзвичайно вагомим науковим досягненням автора, адже в ній визначено частки туризму у ВВП країни. Проте наведені в таблиці показники не є обґрунтованими, адже такі дані мають бути підкріплені посиланнями на відповідних експертів, які їх запропонували, даними польових досліджень або ж ходом думки самого автора. Варто зауважити, що у методиці ЮН ВТО такі розрахунки (внесок туризму у сукупний дохід по галузях) рекомендовано здійснювати виключно за даними опитувань відвідувачів щодо структури їх витрат під час перебування в тій чи іншій країні.

3. Запропоноване автором «звільнення від сплати ПДВ суб'єктів підприємницької діяльності, що надають туристичні послуги» є доволі

сумнівним і, на нашу думку, необґрунтованим кроком з позицій насамперед власне економічного ефекту, який мають отримувати держава і регіони від розвитку туризму. Держава має сприяти збільшенню бази оподаткування, а не звільненню від сплати податків.

4. При оцінці іміджево-інформаційних ресурсів туристичних комплексів України на с.152 у табл. 3.6, окрім наведених у роботі, варто було б врахувати такі чинники, як представлення ресурсів або регіону в цілому на різноманітних інтернет майданчиках, у тому числі – в соціальних мережах; регіональний бюджет на маркетинг тощо.

В цілому зазначені зауваження істотно не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи.

6. Загальний висновок

Актуальність теми дослідження, належний науково-теоретичний рівень, аргументованість і достовірність отриманих результатів, ступінь наукової новизни, теоретична і практична значущість, стиль викладу та оформлення рукопису дають підставу зробити висновок, що дисертаційна робота на тему «Забезпечення функціонування туристичного комплексу регіону» є завершеною працею, що відповідає вимогам пунктів 9, 11, 12, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 (зі змінами), що висувуються до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук, а її автор, Тонкошкур Максим Васильович заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.05 - розвиток продуктивних сил і регіональна економіка.

Офіційний опонент:

доцент кафедри туризму та рекреації

Київського національного торговельно-економічного університету, кандидат економічних наук, доцент

 Ю.Б. Забалдіна

16 02 2018
03 02 15/29

Забалдіної
Засвідчую
підписом
підписує
підписує